

Arabsko-izraelské války

Vyhlášení nezávislosti a první roky

Po roce 1945 se vyostřil konflikt mezi Spojeným královstvím a Židy, kteří Brity obviňovali z neochoty plnit své závazky a stranění Arabům. Po sérii teroristických útoků na britské síly (např. [útoku na hotel King David](#)) se britská vláda v roce 1947 vzdala svého mandátu v Palestině.^[50] Nově vytvořená [Organizace spojených národů](#) (OSN) přijala 29. listopadu 1947 [Plán OSN na rozdělení Palestiny](#), podle něhož se území mělo rozdělit na arabský a židovský stát^[51] a Jeruzalém měl zůstat pod mezinárodní správou OSN jako [corpus separatum](#).^[51] Židé plán přijali, přestože 75 % území, které jim bylo přiřknuto, byla poušť, zatímco [Liga arabských států](#) a [Vysoká arabská komise](#) plán odmítly.^[52]

[14. května 1948](#), den před ukončením Britského mandátu Palestina, byla vyhlášena nezávislost Státu Izrael.^[53] Druhý den nato armády pěti arabských států Izrael napadly, a rozpoutaly tak [První arabsko-izraelskou válku](#).^[54] Po více než roce bojů bylo vyhlášeno příměří a stanoveny dočasné hranice, známé jako [Zelená linie](#).^[55] Jordánsko anektovalo území [Judeje a Samaří](#), známé spíše jako Západní břeh Jordánu, a Východní Jeruzalém. Egypt převzal kontrolu nad Pásmem Gazy. [11. května 1949](#) byl Izrael přijat do OSN. Podle odhadů OSN během této války opustilo zemi na 711 tisíc Arabů, tj. zhruba 80 % dřívější arabské populace^[56] a osud těchto uprchlíků dodnes zatěžuje arabsko-izraelské vztahy.

První léta židovského státu byla poznamenána obrovskou imigrační vlnou přeživších holocaustu a Židů, kteří byli [vyhnáni z arabských zemí](#).^[57] Během deseti let (1948–1958) vzrostla populace Izraele z 800 tisíc na 2 miliony.^[58] Nově příchozí byli většinou nemajetní a byli ubytováni v provizorních uprchlických táborech, známých jako [ma'abarot](#).

V roce 1956 vypukla [Suezská krize](#), způsobená tím, že Egypt znárodnil [Suezský průplav](#) a uzavřel [Tiranskou úžinu](#). Izrael se rozhodl [spojit s Francií a Spojeným královstvím](#), zaútočil na Egypt a pokusil se získat zpět přístup k Rudému moři.^[59] Dobil sice Sinajský poloostrov, pod diplomatickým tlakem USA a Sovětského svazu se však stáhl výměnou za právo plavit se v Rudém moři a průplavu.^{[60][61]}

Počátkem následující dekády se Izraeli podařilo v [Argentině](#) zajmout [Adolfa Eichmanna](#), tvůrce „[konečného řešení](#)“ židovské otázky,^[62] a postavit ho v Izraeli před soud. Proces velmi přispěl k tomu, že si veřejnost uvědomila rozměry [holocaustu](#), a dodnes je Eichmann jediným člověkem odsouzeným izraelským soudem k [trestu smrti](#).^[62]

Konflikty a mírové dohody

Arabské státy považovaly Stát Izrael za nelegitimní a v roce 1964 vznikla [Organizace pro osvobození Palestiny](#) (OOP), jež deklarovala cíl „[dosáhnout zničení Izraele](#)“^{[63][64]} a v jejíž Národní chartě se až do počátku 90. let uvádělo, že „[ozbrojené povstání je jediný způsob jak osvobodit vlast](#)“.^[65] V roce 1967 shromáždili Egypt, Sýrie a Jordánsko svoje armády u hranic Izraele, Egypt vyzval k odchodu mírové jednotky OSN^[66] a opět zablokoval Izraeli přístup k Rudému moři.^[67] Tyto kroky Izrael chápal jako přípravu k válce a rozhodl se sám udeřit první. [Šestidenní válka](#) přinesla Izraeli rozhodující vítězství a získal území Západního břehu, Pásmu Gazy, Sinajského poloostrova, [Golanských výšin](#) a Východního Jeruzaléma.

Na přelomu 60. a 70. let palestinští ozbrojenci provedli řadu teroristických útoků proti izraelským cílům po celém světě, mimo jiné [masakr izraelských atletů](#) na [LOH v Mnichově v roce 1972](#).^[68] Izrael odpověděl [Operací Boží hněv](#), pokusem izraelské tajné služby [Mosad](#) zlikvidovat strůjce mnichovského útoku.^[69] [6. října 1973](#), v den židovského svátku [Jom Kipur](#), překvapivě na Izrael zaútočily Egypt a Sýrie. [Jomkipurská válka](#) skončila 26. října konečným vítězstvím Izraele, který však zaznamenal těžké ztráty.^[70]

Po dlouhých letech nadvlády [socialistů](#) vyhrála v roce 1977 ve volbách do izraelského parlamentu Knesetu poprvé pravicová strana [Likud](#).^[71] Tentýž rok učinil egyptský prezident [Anwar Sadat](#) překvapivou cestu do Izraele a o dva roky později podepsali Sadat a [Menachem Begin](#) ve

Washingtonu [Egyptsko-izraelskou mírovou smlouvu](#), podle níž se pak Izrael stáhl ze Sinajského poloostrova.

V roce 1978 podnikl Izrael, v reakci na palestinský teroristický útok, [Operaci Litání](#),^[72] při níž došlo k obsazení jižního [Libanonu](#) a vytlačení jednotek OOP z této země. Za vlády Likudu také došlo k rozsáhlé expanzi [izraelských osad](#) na území Západního břehu Jordánu,^[73] která přinesla růst napětí mezi Izraelci a palestinskými Araby.

7. června 1981 Izrael vybombardoval v rámci [operace Opera](#) irácký jaderný reaktor v [Osiraku](#), protože se obával, že by ho [Irák](#) mohl použít k výrobě jaderných zbraní.^[74] V roce 1982 zasáhl Izrael do [Libanonské občanské války](#), aby zničil základny, z nichž OOP ostřelovala raketami severní Izrael,^[75] což vedlo k [první libanonské válce](#). Izrael se stáhl z většiny Libanonu v roce 1986, ale v tzv. nárazníkové zóně setrval až do roku 2000.^[76] V roce 1987 vypukla tzv. [První intifáda](#), arabské povstání proti izraelské okupaci Pásma Gazy a území západně od Jordánu.^[77] Během [války v Zálivu](#) v roce 1991 podporovala OOP a mnoho palestinských Arabů [Saddáma Husajna](#) a raketové útoky Iráku proti Izraeli.^[78]

Téhož roku proběhla za vlády [Jicchaka Šamira](#) [Madridská konference](#).^[79] Ta byla průlomová tím, že se poprvé u jednoho stolu sešly zneprátelené strany, jejichž představitelé zde spolu přímo hovořili poprvé od Války za nezávislost.^[79] Během roku 1992 docházelo k přímým schůzkám mezi Izraelci a Araby v různých městech po celém světě.^[80] Tentýž rok vyhrál volby [Jicchak Rabin](#). Tzv. [Mírová dohoda z Osla](#) byla podepsána 13. září 1993 ve Washingtonu. Z ní vyplývalo, že má být po přechodnou dobu pěti let na území Západního břehu a pásma Gazy ustanovena [Palestinská samospráva](#).^[81] V roce 1994 byla mezi Izraelem a Jordánskem podepsána [Izraelsko-jordánská mírová smlouva](#).^[82]

Podepsání dohod z Osla narazilo na obou stranách na odpor radikálů, což mírový proces značně zkomplikovalo.^[83] Na palestinské politické scéně začala sílit opozice, a to zejména [Hamas](#) a [Palestinský islámský džihád](#), která se proti Organizaci pro osvobození Palestiny a Smlouvám z Osla začala vymezovat.^[84] V Izraeli se proti smlouvě vymezila strana Likud a další pravicová uskupení,^[83] sám Jicchak Rabin byl 4. listopadu 1995 zavražděn pravicovým židovským radikálem [Jigalem Amirem](#).^[83]

Za vlády [Benjamina Netanjahua](#) byl podepsán tzv. [Hebronský protokol](#), fakticky znamenající předání města [Hebron](#) Palestinské autonomii a stažení izraelské armády z části tohoto města.^[85] V říjnu 1998 bylo podepsáno [Memorandum od Wye River](#), jež přineslo postoupení 13 % území Západního břehu palestinským Arabům a úpravu statusu některých oblastí.^[85]

Za vlády [Ehuda Baraka](#) se izraelská armáda stáhla z jižního Libanonu a bylo zahájeno vyjednávání s předsedou Palestinské autonomie [Jásirem Arafatem](#).^[86] V roce 2000 se uskutečnil Summit v Camp Davidu, kde Barak nabídl plán na založení Palestinského státu, avšak ten byl Arafatem odmítnut.^[86] Po ztroskotání jednání vypuklo další povstání palestinských Arabů, tzv. [Druhá intifáda](#) neboli Intifáda al-Aksá.^[86]

Krátce poté se stal v předčasných volbách novým premiérem [Ariel Šaron](#).^[87] Během své vlády prosadil [plán na jednostranné stažení z Pásma Gazy](#)^[88] a plán na výstavbu [bezpečnostní bariéry](#) kolem Západního břehu.^[89] V roce 2006 utrpěl mozkovou mrtvici, po níž upadl do komatu. Premiérský post pak převzal vicepremiér [Ehud Olmert](#).

V červenci 2006 začala [druhá libanonská válka](#), která znamenala vytrvalé bombardování libanonských cílů izraelskou armádou a ostřelování severu Izraele libanonskou [šítskou](#) milicí [Hizballáh](#).^[90] Konflikt trval několik týdnů a příměří bylo uzavřeno 14. srpna. Po válce v Izraeli zaznívaly silné hlasy kritizující premiéra Ehuda Olmerta a tehdejšího ministra obrany [Amira Perece](#).^{[91][92]}

Arabsko-izraelské války představují soubor pěti ozbrojených konfliktů mezi [Izraelem](#) a jeho [arabskými](#) sousedy. V některých materiálech se může mluvit o čtyřech konfliktech (vynechávají tzv. Opatřebovací válku) a nebo o sedmi, když navíc přidávají jako šestý konflikt [První libanonskou válku](#) a sedmý konflikt [Druhou libanonskou válku](#).

Pět válek

První arabsko-izraelská válka

[První arabsko-izraelská válka](#), resp. **Válka za nezávislost** ze strany [Židů](#) a **Katastrofa** ze strany Arabů: ([15. květen 1948](#) - [20. červenec 1949](#)). Soupeři Izraele: [Jordánsko](#), [Egypt](#), [Irák](#), [Libanon](#), [Sýrie](#), [Jemen](#) (omezená účast) a [Saúdská Arábie](#) (omezená účast). Stát Izrael byl vyhlášen [14. května 1948](#). Hned po vzniku byl napaden arabskými státy, jejichž jasně deklarovaným cílem byla naprostá likvidace Izraele. Po počátečních potížích začal Izrael získávat vojenskou převahu (nemalou zásluhu na tom měly i dodávky zbraní z [Československé republiky](#)).

Dne [11. června](#) bylo uzavřeno první [příměří](#), které bylo brzy porušeno. [18. července](#) bylo uzavřeno další, ale zmocněnec [OSN hrabě Bernadotte](#) byl zabit [sionisty](#) a válka vypukla nanovo. V této době již Izrael obsazoval i území, která mu nebyla přisouzena [OSN](#), zmocnil se dokonce [Sinajského poloostrova](#). Na počátku [března 1949](#) Izrael obsadil [Negevskou poušť](#), získal přístup až k [Akabskému zálivu](#) s přístavem [Ejlát](#). Od [února](#) do [července 1949](#) postupně uzavřel příměří se všemi nepřátelskými státy (jeho existenci ovšem ani jeden neuznal). Izrael obsadil některá území původně určená pro vytvoření arabského státu v [Palestině](#) a západní [Jeruzalém](#).

Druhá arabsko-izraelská válka

[Sinajská válka](#), která byla součástí [Suezské krize](#), započala izraelským útokem na [Egypt 29. října 1956](#) poté, co egyptský prezident [Gamál Abdal Násir](#) zahájil blokádu izraelského přístavu [Ejlát](#) a hlavně znárodnil [Suezský průplav](#), jehož největšími podílčníky byli britští a francouzští akcionáři. (Získané finance měly jít na stavbu [Asuánské přehrady](#)). Izraelský útok byl podle dohody z [23. října 1956](#) ze [Sèvres](#) podpořen jednotkami [Velké Británie](#) a [Francie](#). (Oba státy se svou účastí také snažily upevnit své postavení v arabském světě - vliv mělo britské vyklizení vojenských základen na Sinaji, u [Francie](#) se zde odrazila ztráta [Maroka](#) a [Tunisu](#), a krizový vývoj v [Alžírú](#)).

Společná akce Izraele, Velké Británie a Francie vyvolala negativní odezvu hlavně [USA](#). Pod jejich vlivem OSN [2. listopadu](#) přijala [rezoluci](#), která vyzývala zúčastněné k ukončení bojových akcí a vyklizení obsazených území. Velká Británie a Francie se stáhly až po hrozbě [Moskvy](#) (bombardovat [Londýn](#) a [Paříž](#)) a hrozbě USA, že zastaví půjčky z [Mezinárodního měnového fondu](#).

Válka skončila rozpačitým výsledkem - pro Francii a Velkou Británii znamenala diplomatický debakl, pro Izrael vítězství, neboť dosáhl svého cíle - likvidace vojenského potenciálu Egypta. Dále obsadil [pásmo Gazy](#) a zajistil si nerušený přístup k [Akabskému zálivu](#). Do roku 1957 také držel Sinajský poloostrov. Toto vítězství však bylo výrazně znehodnoceno sblížením Egypta, Jordánska, Sýrie a [SSSR](#).

Třetí arabsko-izraelská válka

[Šestidenní válka](#) započala leteckým útokem Izraele na [Egypt](#) brzy ráno [5. června 1967](#). Navzdory tomu je obvykle jakožto agresor uváděn Egypt, neboť Izrael pouze reagoval na to, že Egypt uzavřel pro izraelské lodě [Tiranskou úžinu](#), což i dle nejužšího výkladu [mezinárodního práva](#) představovalo jednoznačný [válečný akt](#). Přestože Egypt byl na útok „připraven“ a přispěchaly mu na pomoc další arabské státy (Jordánsko a Sýrie), skončila šestidenní válka zdrcující porážkou arabské koalice. Izraelská armáda pod vedením [Moše Dajana](#) obsadila Sinajský poloostrov a další jednotky dobyly [Jeruzalém](#), celý Západní břeh [Jordánu](#) a [Golanské výšiny](#) na hranicích se [Sýrií](#) (významné pro svou strategickou polohu. Z jejich vrcholů může být ostřelována velká část severu Izraele včetně životně důležitého vodovodu spojujícího severní a jižní část státu).

Čtvrtá arabsko-izraelská válka

Opotřebovací válka začala [21. října 1967](#) potopením izraelského [torpédoborce Eilat](#) dvěma [raketovými čluny](#) egyptského námořnictva. Pokračovala sériemi lokálních přeshraničních incidentů a výpadů, které však nebyly spojeny s klasickými frontovými boji a obsazováním země. Skončila [7. srpna 1970](#) se šrámy na obou stranách (přičemž ty arabské byly větší). Na arabské straně se angažovaly zejména Egypt a Jordánsko plus arabské obyvatelstvo obsazených území.

Pátá arabsko-izraelská válka

Jomkippurská válka či **Válka Jom Kippur** propukla nečekaným útokem Sýrie a Egypta na Izrael [6. října 1973](#). Egyptská vojska překročila [Suezský průplav](#) a syrská zaútočila na [Golanské výšiny](#). Obě armády byly poraženy, protiútok izraelské armády proti Egyptu pronikl až na západní břeh Suezského průplavu. Příměří bylo uzavřeno [25. října 1973](#). V konfliktu se v omezené míře angažovaly též jednotky Iráku a Jordánska.